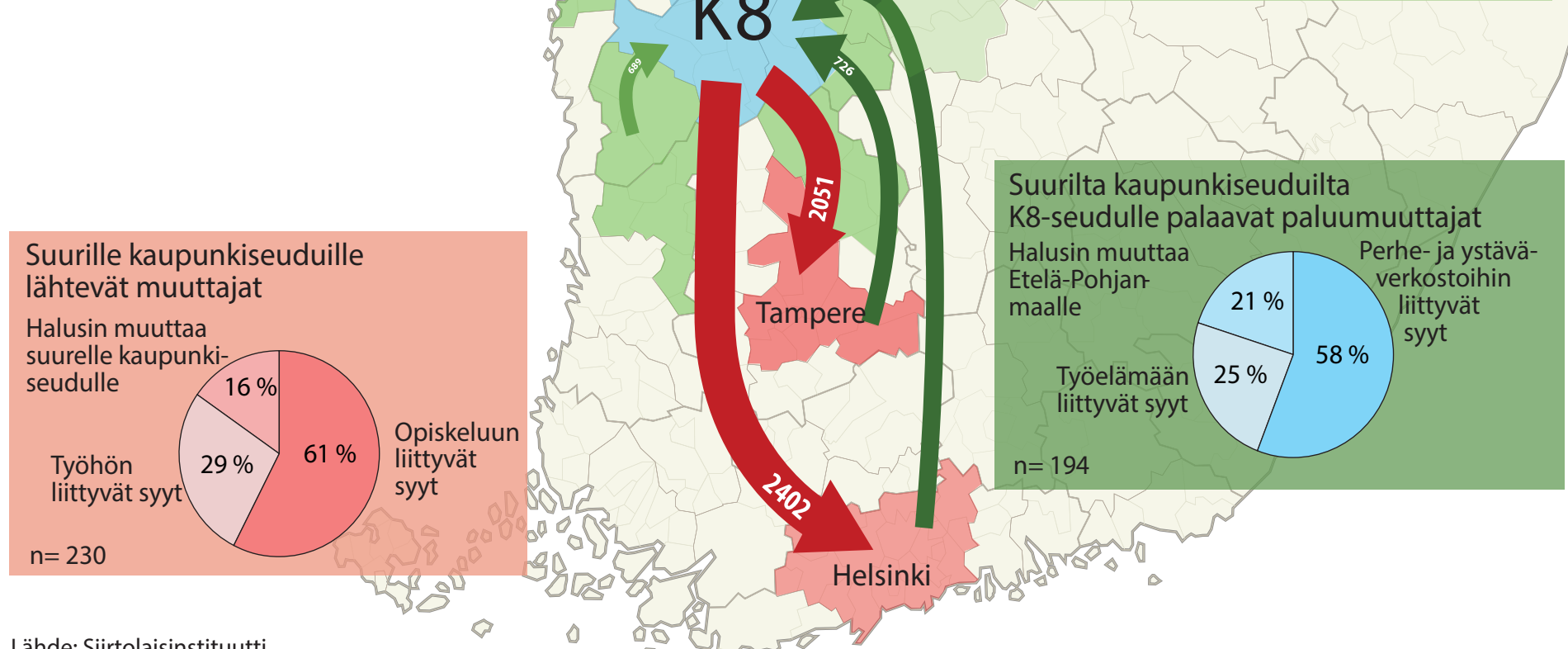

Tulo-, paluu- ja lähtömuuttajien tärkeimmät muuttosyyt

K8-seudulle tulevien tulo- ja paluumuuttajien sekä suurille kaupunkiseuduille lähtevien lähtömuuttajien ilmoittamat tärkeimmät muuttosyyt (yksittäinen vastaaja on voinut ilmoittaa monta syytä). Toteutettu otoksena vuosina 2012-2018 K8-kuntiin muuttaneista kotitalouksista, jotka ovat joko saapuneet alueelle tai lähteneet alueelta pysyvästi. Otoksen ulkopuolelle rajattu kotitaloudet, joissa ei ole ollut muuttohetkellä yhtään 18-44-vuotiasta muuttajaa. Nuolen paksuus kuvastaa muuttoliikkeen volyyymiä.

- K8-kunnat
- Seudut, joista K8-kunnat saavat väestöä
- Seudut, joihin K8-kunnat menettävät väestöä

Lähde: Siirtolaisinstituutti

Lähdön ja paluun virrat

Etelä-Pohjanmaan muuttoliikkeen tutkijoita yllätti voimakas kytkentä Tampereen ja Helsingin seuduille.

Seinäjoki
Markku Kulmala

Miksi ihmiset muuttavat pois maakunnasta, ja millä perusteilla he palaavat takaisin? Kuntien tilaama tuore tutkimus avaa alueellisen muuttoliikkeen taustoja aivan uudella tavalla.

Siirtolaisuusinstituutin ja Seinäjoen seudun K8-kuntien yhteisen tutkimus- ja kehityshankkeen sa tarkastellaan muuttoliikkeen ja aluekehityksen välistä yhteyttä. K8-kunnat ovat Alavus, Ilmajoki, Isokyrö, Kauhava, Kuortane, Kurikka, Lapua ja Seinäjoki.

Hankkeen tutkijat ovat FT Markku Mattila, HL Mika Rautio, VTM Toni Ahvenainen ja FT Elli Heikkilä. Heistä Mattila (MM), Rautio (MR) ja Ahvenainen (TA) pohtivat tässä jutussa tutkimuksen tähänastista antia ja alueen tulevaisuutta.

Lähes ikuisia ongelmia

MM: Kunnilta tuli aloite, kiinnostaisiko meitä tutkia kaupunkiseudun muuttoliikettä. Pohjalla oli vuosien 2012-2013 tutkimus Seinäjoesta ja Vaasasta muuttoluonnan. Kuntien edustajat toivoivat, että me pystyisimme antamaan käytännön ehdotuksia, joilla aluetta voidaan kehittää. Tulosta voidaan skaalata Etelä-Pohjanmaan maakuntaan ja ehkä laajemminkin.

MR: Olin jo 2000-luvun alussa mukana tekemässä tutkimusta Seinäjoen kaupunkiseudun vetovoimasta. Kuntien ongelmat ovat edelleen samoja.

TA: Yleiskuvassa K8-alue saanut muuttovoittoa lähiympäristöstä ja paluumuuttoa suurilta kaupunkiseuduilta samanaikaisesti kun täältä muutetaan suurille kaupunkiseuduille.

Tämä antaa kuvan siitä, miten K8-alue suhteutuu muuhun alueeseen. Seinäjoki vetää väestöä omalta lähialueeltaan, mutta täältä myös lähtee väkeä suurille kaupunkiseuduille. Tämä on kaupungistumisen valtava virta.

MM: Tästähän puuttuu vielä yksi muutosuinta eli muut alueet kuin Tampereen ja Helsingin seudut. Se kattoi kolmasosan alueesta, mutta sen analysointi on vaikeaa, koska muuttovirrat katoavat kymmeniä kuntia. Nyt saatiin tiivistettyä päämuuttovirrat ja sillä tavalla analyysiin yhteistä näköyhteyttä.

MR: Seinäjoki on kasvanut pitkään, samoin Lapua ja Ilmajoki viime aikoihin asti, mutta muuten tilanne huolestuttaa. Tavalta ongelmia on kaksi samaan aikaan: väki vähenee seudulta ja koko maakunnasta, mutta alueellisesti muutto on epätasaista.

Opiskelemaan ja töihin

MR: Näihin ongelmiin ei ole nopeita ratkaisuja. Jos yksittäisiä syitä haetaan, Suomessa yliopistojen perustaminen on ollut aikoinaan keskeinen väestön keskittymistä ohjaava poliittinen päätös.

MM: Jonka ei silloin ehkä ymmärtänyt, Suomessa yliopistojen perustaminen on ollut aikoinaan keskeinen väestön keskittymistä ohjaava poliittinen päätös.

MR: Yli 60 prosenttia muuttajista lähti suurille kaupunkiseuduille opiskelun takia. Työ tuli toiselta. Tätä rakenteellista ilmiötä raportissa on pyritty purkamaan. Opiskelun jälkeen työmarkkinat ovat samoilla seuduilla, eikä osaa minen enää kovin paljon palautua lähtöseuduille.

Jos tähän prosessiin haluttaisiin todella vaikuttaa, olisi tarkoitus senmukaista hajauttaa yliopistot ja sillä tavalla analyysiin yhteistä näköyhteyttä.

MR: Muuttovirtoja ohjaavat myös sosiaaliset suhteet ja ympäristö. Paluumuutossa tärkeä tekijä on se, millainen kokemus seudusta on lapsena ja nuorena. Paluu tapahtuu usein siinä vaiheessa, kun on perhettä ja lapsia.

Jos ympäristöä kehitettäisiin erityisesti lapsille ja nuorille, se voisi olla perheen ja samalla väestön kasvun tukemista koko seudulla.

Vahva kytkentä etelään

MR: Muuttoliikkeen perusdynamikka on tuttua. Ehkä yllättävintä oli näin vahva kytkentä Tampereelle ja Helsinkiin. Yllättävää oli ehkä sekin, että muuttotappio joissakin alueen kunnissa on kiihtynyt suhteellisen nopeasti.

TA: Tutkimus on tarkentanut näitä ongelmia, jotka tulivat esille jo ensimmäisessä kokouksessa. Kasvuaan perustu vain siihen, että sinne muuttaisi suhteellisen paljon enemmän ihmisiä. Sieltä ei vain lähdetä niin helposti pois.

Jos yhteiskunta perustuu rakenteisiin, jotka pakottavat ihmiset liikkumaan, syntyy kulttuurinen tarina, että lähteminen kuuluu asiantuntijaksi.

MR: Sitoutuminen ja ajatus kotiin paluusta on poikkeuksellisen vahva. Ainakin 38 prosenttia haastatelluista kertoi, että haluaisi jossakin vaiheessa muuttaa takaisin. Se vastaa aika hyvin tilastoa palaajista. Pientä pakkomuuton tuntua on juuri koulutus- ja työmarkkinajärjestelmien takia.

MM: Toisaalta haastatelluina ei tosta selviä, ettei pakkomuutto ole niin paha asia, koska ainahan voi palata. Se viestii siitä, ettei ole jostain lähtenyt pois samaan aikaan kun syntyyvyyden alkanut hyytyä.

MR: Ei pääkaupunkiseudun kasvuakaan perustu vain siihen, että sinne muuttaisi suhteellisen paljon enemmän ihmisiä. Sieltä ei vain lähdetä niin helposti pois.

Jos yhteiskunta perustuu rakenteisiin, jotka pakottavat ihmiset liikkumaan, syntyy kulttuurinen tarina, että lähteminen kuuluu asiantuntijaksi.

Paluuta harkitsevat ovat mieltyneet viime vuosien muutokseen, kaupunkimaisiin elementteihin, joihin isoissa kaupunkikeskuksissa asuneet ovat tottuneet.

Mika Rautio
HL, tutkija, Siirtolaisuusinstituutti

aan. Muualla kuin Helsingissä ihmisiltä odotetaan, että täytyy lähteä johonkin päästäkseen elämänsä eteenpäin.

Tarvitaan myös tulomuuttoa

MM: Paluumuuton rinnalle pitäisi saada myös tulomuuttoa. Tarvitaan lisää vetovoimatekijöitä. Meidän esityksemme perustuvat niihin vetovoimatekijöihin, jotka voidaan konseptoida ja markkinoida maailmalle.

TA: Pohjalaisuus on seudun identiteettinä poikkeuksellisen vahva pitovoimatekijä. Se ei tarkoita, ettei täältä lähde minnekään, vaan pikemmin se tulee ymmärtää niin, että monet lähtömuuttajat harkitsevat paluuta. Seudullista identiteettiä pitäisi vain laajentaa myös vetovoimaksi, moderniksi pohjalaisuudeksi.

MR: Kehittämisen alueisiin kuuluu myös kaupunkiympäristö laajasti ymmärrettynä. Paluuta harkitsevat ovat mieltyneet viime vuosien muutokseen, kaupunkimaisiin elementteihin, joihin isoissa kaupunkikeskuksissa asuneet ovat tottuneet. Se palvelee koko seutua ja kuuluu osana moderniin pohjalaisuuteen.

Avaruuden pääkaupunki

MR: Tähänhän on syntymässä ja osin jo syntynytkin ensimmäinen suurempi eteläpohjalainen kaupunki ja kaupunkiseutu.

Tilan korostaminen on hauska ja erilainen näkökulma. Se on tärkeää, jos ajatellaan nykyajan kaupunkimaisuuden hyviä puolia. On aikamoinen yhdistelmä, jos kaupunkiin pystyy liittämään seesteisyyttä ja rauhaa.

Koulutus- ja työmarkkinat vetävät seudulta väkeä pois, ja paluu muutto perustuu vahvasti sosiaalisiin suhteisiin, verkostoihin ja kotiinpaluun tunnelmaan. Maahanmuuttajat ja opiskelijat olisivat yksi ratkaisu tähän väestöongelmaan.

Perinteisesti on lähde työhön tullaan seudun elinkeinoja, osaamista ja uusia teknologioita. Sillä tavalla on pyritty saamaan seudulle vetovoimaa tai uusia koulutuspaikkoja.

Osaamiskeskus-tyyppinen kehittäminen on ollut käynnissä jo 30 vuotta, eikä innovaatioympäristöjen kehittäminen ole uutta. Siksi haettiin uusia asioita, jotka eivät olisi niin ilmeisiä.

Uudesti syntynyt Kalevan Navetta on Ilkka Latomäen mielestä edustava esimerkki modernista pohjalaisuudesta, joka voi houkuttaa myös paluumuuttajia. KUVA: TOMI KOSONEN

Moderni pohjalaisuus innosti palaamaan

Seinäjoki
Markku Kulmala

Nuorena pitää mennä ja kokea asioita. Siihen pitää olla mahdollisuudet.

Ilkka Latomäen, 33, ajatukset vahvistavat sen tutkijoiden kannan, ettei muuttoliike itsessään ole hyvä tai paha asia. Vuonna 2007 nuorimies lähti kotikaupungistaan Seinäjoelta opiskelemaan Helsinkiin ja muutamaan vuotta myöhemmin Englantiin.

Minua ei olisi varmaan saanut pidätettyä täällä mikään voima maan päällä. Olin vain päättänyt lähteä.

Viisi vuotta myöhemmin Ilkka Latomäki palasi monta kokemusta rikkaampaan takaisin Seinäjoelle, joka oli ottanut ison harppauksen eteenpäin.

Ilkka Latomäki valmistui Helsingissä hotelli- ja ravintola-alan restonomiksi ja lähti saman tien Englantiin syventämään opintojaan. Tie vei etelärannikon Bourne mouthiin, jossa hän suoritti matkailualan korkeakoulututkinnon.

oli aluksi vaihtoehto, mutta aika nopeasti selkeytyi ajatus paluuta Suomeen.

Puoli vuotta meni töissä ravintoloissa eri puolilla Helsinkiä. Lomat matkalla kotimaisemissa 2012 syksyllä Latomäki tapasi seinäjokelaisen Juurella-ravintolan Mia Keski-Nikkolan.

Kävin katsomassa, millaisen ravintolan he olivat perustaneet. Mä kysyin, mitä olin ajatellut tehdä ja kiinnostaisiko työpaikka. Vastasin siltä istumalta, että kyllä kiinnostaa, ja muutin takaisin Seinäjoelle.

Juurella-ravintolassa Latomäki työskenteli pari vuotta ja Still Standing -ravintolassa 2-3 vuotta. Nyt hän työskentelee Seinäjoen ammattikorkeakoulussa lehtorina.

Tutkimus MSC Tourism Management on Englannissa ylempi korkeakoulututkinto, mutta meillä se on korkeakoulujen duaalimallin vuoksi ylempi ammattikorkeakoulututkinto.

Seinäjoki paljastui paluumuuttajalle yllättäen vertailukelpoiseksi minkä tahansa kasvukeskuksen kanssa. Kotikaupunki oli mennyt isoin harppauksin eteenpäin.

Alalla vallitsevan ajattelun mukaan Juurella-ravintolan perustaminen Seinäjoelle ei olisi pitänyt olla mahdollista, koska asiakkas kunta ei riittäisi.

Yrittäjä korkeatasoiselle ravintolalle on aikaisemminkin ollut, mutta Latomäen mukaan he ovat joutuneet jossakin vaiheessa määrittämään tasoa, jotta ihmiset uskaltaisivat käyttää palvelua.

Tämä oli vain yksi esimerkki yleisestä ilmapiirin muutoksesta. Olen aina pitänyt Etelä-Pohjanmaasta, koska täällä organisaatiot ovat matalia. Ihmiset tuntevat toisensa, täällä uskalletaan lähestyä toista ja nähdään yhteistyömahdollisuudet.

Tämä oli tuttua aikaisemmin lähtömuuttajien kysymästä. Tämä oli vain yksi esimerkki yleisestä ilmapiirin muutoksesta. Olen aina pitänyt Etelä-Pohjanmaasta, koska täällä organisaatiot ovat matalia. Ihmiset tuntevat toisensa, täällä uskalletaan lähestyä toista ja nähdään yhteistyömahdollisuudet.

Kalevan Navettaa.

Kuortaneen kampanjat viestivät samaa yhdessä tekemistä. Kunta pyrki rakentamaan kampanjansa yhteisöllisyyttä, ja sellaista näkyä monipuolisesti ympäri maankuntaa. Se on pitänyt myös minut tällä alueella.

Yhdessä tekemisen eetos on siinä doksissa pohjalaiseen kulttuuriin, Ilkka Latomäki arvelee. Se on pieni asia, jota pitäisi tuoda vieläkin rohkeammin esiin.

Olin hämmästyneet, että Ylistarossa yhteisö kerää yhdessä rahaa hautajaisiin. Ajatellaan, että se on myös yhteisön asia.

Hän toivoi, että puukkojunnka rimeinikki väistyisi edelleen ja antaisi lisää tilaa modernille pohjalaisuudelle ja yhdessä tekemiselle.

Kuinka nuoret saadaan pysymään maakunnassa ja palaamaan tänne? Ammattikorkeakoulun opettajalla on tähän luonteva vastaus:

Koulutuspaikkojen lisääminen ja koulutuspolkujen laajentaminen on hyvä mahdollisuus. Maisteri- ja kandidatin opintojen avulla saataisiin pidettyä väkeä täällä ja myös muuttamaan ihmisiä muualta. Ei ammattikorkeakouluakaan kaikille sovi.